

ORDİNO MESELESİ

BIRAKIN BELGELER KONUŞSUN

AHMET AYTOĞAN

EYLÜL 2026

ORDİNO MESELESİ

BIRAKIN BELGELER KONUŞSUN

Ahmet Aytoğan

EYLÜL 2026

Türkiye'de yıllardır “ordino var mıdır, yok mudur, olmalı mıdır, olmamalı mıdır” diye tartışıyoruz. Bir taraf ordininin yükün teslim sürecinin doğal ve gerekli bir parçası olduğunu söylerken, diğer taraftan zaman zaman çok kesin bir iddia yükseliyor:

“Ordino diye bir belge yoktur.”,

“Ordino uluslararası taşımacılıkta yoktur.”,

“Bu Türkiye'ye özgü, sonradan yaratılmış/uydurulmuş bir uygulamadır.”,

“Kaldırılmalıdır.”

Ordininin bugün nasıl uygulanması gerektiği, bunun karşılığında ücret alınıp alınamayacağı, kimin düzenlemesi gerektiği veya elektronik ortamda başka bir işleme dönüşüp dönüşmemesi elbette tartışılabilir. Tartışıyoruz ve hatta mahkemelere, yüksek yargıya da çeşitli defalar konu olmaya devam etmektedir.

Ama önce bir şeyi doğru yere koyalım: **Ordino gerçekten “yok” mudur?**

Bazen bu soruya cevap vermek için uzun hukuk ve uygulama tartışmalarına gerek kalmaz.

Eski bir sandığı açarsınız; yüz yıllık belgeler çıkar ve konuşmaya başlar.

Ben de kendi tarihî taşıma belgeleri koleksiyonuma bu gözle yeniden baktığımda karşıma oldukça ilginç belgeler çıktı. **Osmanlıca bir belgede: “ORDİNO NUMARASI”**

İlk belge Osmanlı dönemine ait matbu bir form. Belgenin üst kısmında: **قونشمنتو نوسخهسى** **Konşimento Nüşhası** ibaresi yer alıyor.

Fakat benim için çok daha dikkat çekici olan, formun sol üst köşesinde ayrı bir alanın bulunması: **اوردينو نومروسى** **ORDİNO NUMARASI**

Burada “ordino” kelimesini biz bugünkü terminolojiden hareketle belgeye yakıştırmıyoruz. Kelime belgenin üzerinde matbu olarak basılmış durumda. Üstelik herhangi bir yerde değil; **“Konşimento Nüşhası”** olarak tanımlanan bir belgenin üzerinde “Ordino Numarası” için ayrıca özel bir alan açılmış. Bu küçük ayrıntı aslında büyük bir şey söylüyor;

Konşimento başka bir şeydir; ordino başka bir işleve sahiptir. Eğer aynı şey olsalardı, konşimento nüşhasının üzerinde ayrıca **“Ordino Numarası”** diye bir kayıt alanına neden ihtiyaç duyulsun? Bu belge tek başına ordininin bugünkü hukuki statüsü hakkında hüküm vermemize yetmez. Ama en azından bir iddiayı ciddi biçimde sorgulatır:

“Ordino Türkiye'de sonradan uydurulmuş bir kelime midir?” Kesinlikle HAYIR

Sonra karşıma 1919 tarihli başka bir belge çıktı, ikinci belge İngilizce.

Başlığı ise tartışmaya neredeyse hiç yer bırakmayacak kadar açık:

GOODS ADVICE NOTE AND DELIVERY ORDER, Yani kabaca: **Eşya İhbarı ve Teslim Emri**

Belgenin metninde daha da önemli bir ifade bulunuyor:

“...have been received and are ready for delivery...”,

Yani: **“...teslim alınmış olup teslim edilmeye hazırdır...”**

İşte burada ordininin arkasındaki operasyonel mantık görünmeye başlıyor. Eşya taşınmak üzere teslim alınmış, taşıma gerçekleşmiş, eşya varış noktasına ulaşmış, alıcısına teslim edilmeye hazır. Ve bu aşamada karşımıza: **DELIVERY ORDER yani ORDİNO** çıkıyor.

Türk denizcilik ve ticaret terminolojisinde uzun yıllardır kullandığımız **ordino** kavramının tartışılması gereken tarihsel zemini tam da burasıdır. Ancak bu belgenin bir başka özelliği daha var: Formda **Point Station, Wagon No., Folio No.** gibi ifadeler bulunuyor. Yani bu örnek doğrudan deniz taşımacılığı belgesi değil; demiryolu/eşya teslim sistemiyle ilişkili. Bu da bize başka bir soru sorduruyor: **Delivery Order kavramı acaba başlangıçta yalnızca deniz taşımacılığına özgü bir kavram mıydı, yoksa eşyanın taşıma sonunda hak sahibine teslim edilmesini düzenleyen daha geniş bir lojistik mekanizmanın parçası mıydı?** Bu soru ayrıca araştırılmaya değer.

Üçüncü belge meseleyi daha da ilginç hale getiriyor, koleksiyonumdaki diğer örnek, İngilizce ve Osmanlıca hazırlanmış iki dilli bir form. Yine başlık;

GOODS ADVICE NOTE AND DELIVERY ORDER ve hemen aşağısında ise

“Have been received and are ready for Delivery against production of CONSIGNMENT NOTE...” ifadesi bulunuyor. Yani eşya gelmiş, teslim edilmeye hazır; ancak teslim belirli bir taşıma belgesinin ibrazına bağlanmış. Üstelik belgenin üzerinde Osmanlı Devleti'ne ait damga pulu bulunuyor ve İngilizce olarak: **“Imperial Ottoman Government Stamp Duty for this Advice”** ibaresi yer alıyor. Bu belge bana göre özellikle önemlidir. Çünkü artık karşımızda sadece İngilizce bir “Delivery Order” formu yok.

Osmanlı coğrafyasında işlem gören, Osmanlıca ve İngilizce hazırlanmış ve Osmanlı mali/idari sisteminin izlerini taşıyan bir Goods Advice Note and Delivery Order formu bulunuyor. Dolayısıyla “Delivery Order bizim ticari tarihimizde yoktur” şeklindeki çok kesin ifadeleri kullanmadan önce biraz daha dikkatli olmak gerekiyor. Çünkü belge önümüzde duruyor.

Sonra bir başka Osmanlıca belge... Koleksiyonumdan çıkan diğer belge ise meseleyi tamamlayan farklı bir halkayı gösteriyor. Belgenin üzerinde şu ifade okunuyor:

“Emtianın vüruduna dair mürselünileyhe gönderilen ihbarnamedir.”

Günümüz Türkçesiyle: **“Eşyanın varışına ilişkin olarak alıcıya gönderilen ihbarnamedir.”** Buradaki eski kelimeleri bugünkü lojistik diliyle düşünelim:

Emtia: eşya/yük

Vürud: varış

Mürselünileyh: kendisine gönderilen kişi, yani alıcı/gönderilen/ consignee

İhbarname: bildirim/notice

Ne anlatıyor? Mal geldi; alıcıya haber veriliyor. Bugünkü terminolojiyle bunun işlevi Goods Advice/Arrival Notice kavramına çok yakındır. Fakat özellikle altını çiziyorum: Bu belgeye “ordino” demiyorum. Çünkü üzerinde açıkça “ordino” yazdığını görmediğim bir belgeye ordino demek, tarihî belgeyi kendi tezimize uydurmak olur. Tam tersine bu belge, ordinoyu anlamamız için başka bir nedenle değerlidir. Çünkü bize **ihbar ile teslim emrinin aynı şey olmadığını** gösteren tarihsel zincirin bir halkasını sunmaktadır. **İhbar başka, teslim emri başka.**

Haydi gelin şimdi belgeleri masanın üzerine yan yana koyalım;

Bir belgede:

Konşimento Nüshası ve aynı form üzerinde: **Ordino Numarası**

Diğerinde:

Goods Advice Note AND Delivery Order

Bir diğerinde:

“...received and ready for delivery...”

Ve Osmanlıca başka bir belgede:

“Emtianın vüruduna dair mürselünileyhe gönderilen ihbarnamedir.”

Bu belgeler birlikte okunduğunda taşıma ve teslim sürecinin tarihsel mantığı daha görünür hale geliyor:

Taşıma belgesi / Konşimento

Eşyanın varış yerine ulaşması

Alıcının haberdar edilmesi - İhbarname / Goods Advice / Arrival Notice

Teslim için gerekli kontrol ve yetkilendirme

Delivery Order / Ordino

Eşyanın teslimi

İşte bence ordino tartışmasının merkezinde bulunması gereken konu budur.

Ordino, konşimento değildir, ordino, varış ihbarı da değildir ve varış ihbarı da ordino değildir. Bunlar taşıma ve teslim sürecinin birbirine bağlı fakat farklı fonksiyonlarıdır. 1919 tarihli belgenin başlığı bunu neredeyse ders verircesine söylüyor:

GOODS ADVICE NOTE AND DELIVERY ORDER aradaki küçük **“AND”** kelimesi bile önemlidir. İhbar vardır. **VE** teslim emri vardır. **Peki bugün ordino mutlaka kâğıt olarak yaşamalı mı?** Hayır, benim söylemek istediğim bu değil. Tarihî bir belgenin yüz yıl önce kullanılmış olması, onun bugün aynı biçimde kullanılmasının zorunlu olduğunu göstermez.

Ticaret değişiyor, taşımacılık değişiyor, gümrük sistemleri değişiyor, kâğıt belgeler elektronikleşiyor, konşimentonun kendisi bile elektronik konşimentoya doğru güvenle evriliyor.

Dolayısıyla **ordinonun fiziksel bir kâğıt olarak varlığını sonsuza kadar savunmak başka şeydir; eşyanın kime ve hangi yetkiye dayanılarak teslim edileceğini belirleyen fonksiyonun gerekliliğini tartışmak başka şeydir.** Bence tartışmanın yapılması gereken yer tam olarak burasıdır.

Sorulması gereken: **“Ordino kâğıdı kalsın mı?”** değil; **“Taşıyıcının zilyetliğindeki eşyanın doğru hak sahibine teslim edilmesini sağlayan teslim yetkilendirmesi nasıl yapılmalıdır?”** sorusudur. Bunun adı yarın ordino olmayabilir. Kâğıt olmayabilir. Kaşeli-imzalı bir belge hiç olmayabilir. Tamamen elektronik bir teslim yetkilendirmesi olabilir.

Ama eşyanın teslimi sırasında “**Kime teslim edeceğim ve bu kişinin teslim almaya yetkili olduğunu neye dayanarak belirleyeceğim?**” sorusu ortadan kalkmaz. **O halde “Ordino yoktur” demek meseleyi çözümüor.** Bugünkü ordino uygulamasının hukuki dayanağını tartışabiliriz. Ordino karşılığında alınan ücretleri tartışabiliriz. Taşıyanın, acentenin, terminalin veya başka bir tarafın hangi yetkiye sahip olduğunu tartışabiliriz. Belgenin adını bile tartışabiliriz. Hatta mevcut sistemin değiştirilmesini savunabiliriz.

Fakat **tarihî varlığını yok sayamayız.** Çünkü koleksiyonumdaki belgeler masanın üzerinde duruyor: اوردينو نومروسی — **Ordino Numarası GOODS ADVICE NOTE AND DELIVERY ORDER, “...ready for delivery...”** ve “**Emtianın vüruduna dair mürselünileyhe gönderilen ihbarnamedir.**” Bunlar yorum değil. **Bunlar belge** ve bana göre yüz yılı aşkın süre önce düzenlenmiş bu belgelerin bize verdiği asıl ders şudur:

İhbarname, eşyanın geldiğini bildirir. Konişmento taşıma ilişkisinin belgesidir. Delivery Order/ordino/ yük teslim formu ise teslim sürecindeki başka bir fonksiyona işaret eder. Bunları birbirine karıştırarak “ordino yoktur” demek, meseleyi çözmekten çok tarihini görmezden gelmektir.

Bugün tartışmamız gereken ordininonun **var olup olmadığı değil**, yük teslimindeki bu fonksiyonun **21. yüzyılda hangi hukuki ve elektronik mekanizmayla yerine getirilmesi gerektiğidir.** Çünkü bazen bir tartışmayı bitirmek için daha yüksek sesle konuşmaya gerek yoktur.

Yüz yıllık belgeleri masaya koymak yeterlidir.

ORDİNO YOK MU?

Belgelere sorun.

[illegible]

امتنعك ورودينه دار مرسل اليه كودرين اختيار نامقد.

٤٩ ١٢٥
نومرو ٤٩

O. F. C. GOODS ADVICE NOTE EVERY ORDER

Point Station 19 بونطه استاسيونى
Mr. افدى
Please note that the undermentioned goods consigned from توديع ايدمان
Mr. كنند

تاريخ Date	هانكى استاسيون كنديكى Station	جنس امتنع Description of Goods	اشارات ونومرو Marks & N°	ثقل Weight اونقه فنتار K O.	مصرفه Rate	شركته امتنع مقايلنده مرسته ويرمان Paid on P. غروش	توسيعي اجباب ايذن يكون TOTAL Amount P. باوه P. غروش
الحق اخبار نامه الصاق اولنه حق رسم حكما فيض Imperial Ottoman Government Stamp Duty for this Advice							
١٦.٠٨.١٣١٠	دارفند	٢٥٠		٧٤٧ ١٠	١٠	٧٤٧٥	٢٠ 20
بالاده عمر امتنعك ورود المديكى تسليم ايدلكه حاضر بولنديكي بيان ولتود Have been received and are ready for Delivery against production of توديع علم بخبرى نومروي CONSIGNMENT NOTE							

خطاره بالاده عمر امتنعك شركت تعرفه ستمده كي فيردو شرافله نامدر.

N. B.—Above goods are subject to the Rules and Conditions of the Company's Tariff.

9

O. R. C. GOODS ADVICE NOTE AND DELIVERY ORDER

Mr. Cooperative Point Station 28/9 1949

Please note that the undermentioned goods consigned to you by
 Mr. Kasit from Karabornan
 have been received and are ready for delivery

Folio N° 28
 Wagon N° 28
 Invoice N° 28

IV 919-210 & 200 I.-Mod. 102 P.

Date	Description of Goods	Marks & N°	Weight		Rate	Paid on		TOTAL Amount	
			K.	O.		P.	P.	P.	P.
Sept 28	88		136	33	81			11077	

DUPLICATE COPY NOT AVAILABLE

O. R. C. CENTRAL OFFICE
29 SEP 1949
ALL CHARGES CLEAR

N. B. — Above goods are subject to the Rules and Conditions of the Company's Tariff.

36

امتعتهك ورودينه دأثر مرسل اليه كوندريلىن اخبارنامه در آيديه دبیر پست

افندی به افندی طرفندن استاصیونندن استاصیونندن

نودیع ایدیلن زبرده محرو امتعتهك ورود ایلدیكى و تسلیم ایدلك اوزره حاضر اولدینی بیان اولتور

۲-۹۵۶-۲-۱۶۲-۵۰۰ جلد ۳۰۰ ورقلى

تاریخ	جنس امتعه	اشارت و نومروسی	نقل قیة قطار	تعرفه	شرکتیه امتعه مقابلته مرسله و بریلن پاده فروش	اسوچی لازمکون بکون پاده فروش
	۵۷/۵۷	۱۶	۵۶	۸۱		۵۷-۶

۵۷/۵۷

AY WAY
26
TION

۴۶ جول ۱۹

بالاده محرو اشیا شرکت تعرفه سنده کی قیود و شرائطه نابعدر .